

Sp.

59. Skýrsla

iðnaðarráðherra til Alþingis um bráðabirgðasamning milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd. um leiðir til lausnar á yfirstandandi deilu milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd. og um ráðstafanir — að hluta tímabundnar — varðandi starfsgrundvöll, þar á meðal orkuverð, og framtíðarþróun álbræðslunnar í Straumsvík.

(Lögð fyrir Alþingi á 106. löggjafarþingi 1983.)

Inngangur.

Um nærri þriggja ára skeið hafa staðið yfir alvarlegar deilur milli íslenskra stjórnvalda annars vegar og Swiss Aluminium Ltd. (Alusuisse) hins vegar um skattamál Íslenska álfélagsins hf. (Ísal). Hefur sú deila jafnframt tengst mjög kröfum Íslendinga um hærra orkuverð frá Ísal.

Hinn 31. júlí 1981 skipaði þáverandi iðnaðarráðherra sérstaka nefnd, álviðræðunefnd, til þess að eiga viðræður við Alusuisse um skoðanaágreiningu fyrirtækisins og ríkisstjórnarinnar vegna samninga aðilanna um álbræðsluna í Straumsvík og endurskoðun á þeim samningum.

Á síðari hluta árs 1981 áttu fulltrúar Alusuisse tvo fundi með álviðræðunefndinni án þess að árangur nædist við lausn deilumálanna. Fyrrverandi iðnaðarráðherra átti tvo fundi með fulltrúum Alusuisse á fyrri hluta árs 1982 sömuleiðis án árangurs. Það, sem helst strandaði á í viðræðum þessum, var að fulltrúar Alusuisse neituðu að taka upp viðræður um breytingar á aðalsamningi eða orkusölusamningi, nema fyrst væru útkljáð deilumál varðandi fortíðina, sérstaklega hvað varðaði ásakanir um sviksamlegt athæfi af hálfu félagsins. Með bréfi, dags. 27. október 1982, staðfesti forsætisráðuneytið við Alusuisse, að af hálfu ríkisstjórnarinnar hefðu ekki verið uppi ásakanir um sviksamlegt athæfi af hálfu Alusuisse varðandi verðlagningu á súráli og öðrum aðföngum. Í svarbréfi Alusuisse til forsætisráðherra, dags. 5. nóvember 1982, lýsir fyrirtækið yfir vilja sínum, til að setjast að samningaborði og ræða samskiptamál fyrirtækisins og íslenskra stjórnvalda. Þessu bréfi var síðan fylgt eftir með öðru bréfi, dags. 10. nóvember 1982, þar sem Alusuisse setur fram tillögur um málsmeðferð til lausnar á deilunni. Tillögurnar voru í tveim meginköflum,

annars vegar um lausn deilumála vegna skattgreiðslna Ísal og hins vegar um framtíðarsamskipti aðila, þar með talin endurskoðun raforkusamningsins.

Samkvæmt tillögunum var gengið út frá því, að ná mætti samkomulagi í aðalatriðum á fyrsta ársfjórðungi 1983. Þann 22. nóvember 1982 kom dr. Paul Müller, þáverandi formaður framkvæmdastjórnar Alusuisse, á fund þáverandi iðnaðarráðherra, Hjörleifs Guttormssonar. Lítið miðaði í samkomulagsátt á þeim fundi, en ákveðið var að aðilar hittust aftur í Reykjavík 6. og 7. desember 1982. Iðnaðarráðherra gerði álviðræðunefnd grein fyrir gangi viðræðnanna þar sem fram kom að samningshorfur væru að hans mati mjög neikvæðar.

Í viðræðum iðnaðarráðherra við forráðamenn Alusuisse 6. og 7. desember 1982 náðist enginn árangur. Í kjölfar þessa sagði Guðmundur G. Þórarinsson alþingismaður, fulltrúi Framsóknarflokksins, sig úr álviðræðunefnd. Guðmundur hafði skömmu áður lagt fram í álviðræðunefnd tillögur til málamíðlunar, sem hann taldi að hefðu getað orðið grundvöllur til lausnar deilunnar. En iðnaðarráðherra neitaði að gera þær að sínum.

Í byrjun mars s. l. sameinuðust allir meðlimir atvinnumálanefndar Alþingis, nema fulltrúi Alþýðubandalagsins, um tillögu til þingsályktunar um að skipa nýja viðræðunefnd við Alusuisse og um samningsgrundvöll. Þar með virtist orðin veruleg samstaða á Alþingi um að ganga til samninga við Alusuisse á ofanefndum grundvelli. Þingflokkur Alþýðubandalagsins lagðist gegn þessari þingsályktunartillögu. Hins vegar lögðu þingmenn Alþýðubandalagsins í neðri deild Alþingis fram frumvarp til laga um leiðréttingu orkuverðs til Ísal. Ekki vannst tími til að afgreiða ofangreinda tillögu atvinnumálanefndar á 105. löggjafarþinginu.

Með bréfi, dags. 18. apríl 1983, ákvað fjármálaráðuneytið að endurákværða framleiðslugjald Ísal aftur í tímann (1976—1980) enn frekar en gert var í september 1981 og desember 1982. Krafist var greiðslu á viðbótarsköttum, áföllnum vöxtum, ásamt viðurlögum, fyrir 1. maí að viðlögðum lögtaksáðgerðum. Í framhaldi þess vísaði Alusuisse málinu í alþjóðlegan gerðardóm með bréfi dags. 29. apríl 1983 (International Center for the Settlement of Investment Disputes, ICSID). Féllst iðnaðarráðuneytið á það fyrir sitt leyti með bréfi dags. 9. maí 1983.

Skipan og störf samninganefndar um stóriðju.

Fljótlega eftir myndun ríkisstjórnar Steingríms Hermannssonar skipaði iðnaðarráðherra, Sverrir Hermannsson, með bréfi dags. 14. júní 1983, sérstaka nefnd, samninganefnd um stóriðju, til þess að annast viðræður og samninga um orkufrekan iðnað, eftir nánari ákvörðun iðnaðarráðherra hverju sinni. Í nefndina voru skipaðir dr. Jóhannes Nordal, formaður stjórnar Landsvirkjunar, Guðmundur G. Þórarinsson verkfræðingur og dr. Gunnar G. Schram prófessor. Með nefndinni hefur starfað Páll Flygenring ráðuneytisstjóri. Ritari nefndarinnar hefur verið Garðar Ingvarsson hagfræðingur og lögfræðilegur ráðunautur Hjörtur Torfason hrl.

Fyrsta ætlunarverk nefndarinnar var að hefja viðræður við Alusuisse með það fyrir augum að komist yrði að samkomulagi um meðferð deilumála fyrirtækisins og íslenska ríkisins, að orkuverð yrði hækkað og viðræður hafnar milli aðila um endurskoðun gildandi samninga um rekstur álbræðslu Íslenska álfélagsins í Straumsvík.

Fyrsti fundur nefndarinnar með samninganefnd Alusuisse og Ísal var síðan haldinn í Reykjavík þann 24. júní 1983. Á þeim fundi voru til umræðu deiluefni aðila og leiðir til að leysa þau samtímis því, að viðræður yrðu hafnar um endurskoðun núgildandi samninga um rekstur álbræðslunnar í Straumsvík. Á þessum fundi tókst samkomulag um að tvískipta samningaviðræðunum. Í fyrsta lagi myndu aðilar einbeita sér að því að gera bráðabirgðasamning þar sem meðal annars yrði ákveðið um meðferð á deilumálum um skattgreiðslur

Ísal og samið um byrjunarhækkun á orkuverði. Í öðru lagi að semja um hvernig staðið yrði að frekari viðræðum meðal annars um endurskoðun orkusamnings og annarra þátta nágildandi samninga, auk viðræðna um stækkun álbræðslunnar og fleira.

Viðræðunefndir aðila hittust síðan fjórum sinnum: í Reykjavík 24. júní og 21. og 22. júlí, 19. ágúst í London, og 6. og 7. september í Zürich. Á fundinum í Zürich tókst samkomulag um bráðabirgðasamning, háðan samþykki ríkisstjórnar Íslands og stjórnar Alusuisse. Á fundi sínum 13. september s. l. staðfesti ríkisstjórnin bráðabirgðasamninginn fyrir sitt leyti. Samþykki stjórnar Alusuisse lá þegar fyrir. Samningurinn var undirritaður af iðnaðarráðherra hinn 23. september 1983.

Í skýrslu samninganefndar um stóriðju til iðnaðarráðherra, dags. 11. september 1983, er m. a. gerð svofelld grein fyrir bráðabirgðasamningnum:

Lausn deilumála varðandi skattgreiðslur.

Fyrsti kafli bráðabirgðasamningsins fjallar um lausn deilu ríkisstjórnarinnar og Alusuisse út af framleiðslugjaldi Ísal fyrir árin 1976—1980. Viðræður um þetta mál hafa ekki leitt til neinnar sameiginlegrar lausnar fram að þessu, og í vor vísaði Alusuisse deilunni um framleiðslugjaldið í alþjóðlegan gerðardóm (ICSID í Washington) í samræmi við málsgrein 47.01 í aðalsamningi milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd. um álbræðslu við Straumsvík, eftir að fjármálaráðuneytið hafði hafið innheimtuaðgerðir á hendur Ísal. Í inngangsorðum fyrirbyggjandi bráðabirgðasamnings segir, að þótt hvor aðili um sig sé reiðubúinn til að halda áfram málinu fyrir hinum alþjóðlega gerðardómi, kjósi samningsaðilar fremur að leysa úr deilunni á vinsamlegri og skjótari hátt, og fjallar fyrsti kafli bráðabirgðasamningsins um fyrirkomulag þeirrar lausnar.

Aðilar munu setja á stofn þrjár dómnefndir, sem hver um sig skal fjalla um tiltekin atriði núverandi deilumála. Jafnframt er í þessum kafla að finna ákvæði um það, að gerðardómsmálinu fyrir hinum alþjóðlega gerðardómi í Washington (ICSID) skuli þegar í stað frestað og þegar dómnefndirnar þrjár hafa skilað álit skuli málið endanlega fellt niður.

Í fyrsta kafla bráðabirgðasamningsins eru einnig ákvæði um, að álitgerðir og niðurstöður dómnefndanna skuli vera endanlegar og bindandi fyrir aðilana, eins og úrskurður gerðardóms samkvæmt 47.03 grein aðalsamnings.

Dómnefndirnar verða allar skipaðar þrem sérfræðingum og mun hvor aðili tilnefna einn mann í hverja dómnefnd, en formaðurinn verður tilnefndur með samkomulagi milli hinna tveggja dómnefndarmanna, sem aðilarnir hafa tilnefnt.

Fyrsta dómnefndin mun skila álitgerð um grundvallaratriði ágreinings aðila, sem er beiting á ákvæðum málsgreinar 27.03 í aðalsamningnum, og um það atriði hvort túlka eigi og beita málsgrein 2.03 (a) í aðstodarsamningi, um rekstur álversins, með tilliti til ofangreindrar málsgreinar í aðalsamningnum og þá að hvaða leyti. Í áliti nefndarinnar skal einnig gefa til kynna þá aðferð, sem viðhafa ber á árunum 1976 til og með 1980 til að ákveða verð á hráefnum með tilliti til skattskyldu og þá nógu greinilega til að unnt sé að framkvæma útreikning á framleiðslugjaldinu, sem um er að ræða. Hér er um að ræða deilu um það með hvaða hætti skuli reikna hið svokallaða verð milli óskyldra aðila. Þessari dómnefnd er ennfremur falið að skila álitgerð um það, hvort ríkisstjórnin eigi rétt til þess, eftir atvikum, að endurskoða reikninga Ísal frá árunum 1976 til og með 1979, og leggja á framleiðslugjald aftur í tímann á grundvelli þeirrar endurskoðunar. Formaður þessarar dómnefndar skal vera af öðru þjóðerni en aðilar samningsins.

Samkvæmt málsgrein 1.2. í bráðabirgðasamningnum munu aðilarnir á sama hátt skipa dómnefnd þriggja íslenskra skattasérfræðinga, sem skila mun álit um þau bókhalds- og skattatæknilegu atriði sem deilt er um. Þessi dómnefnd mun fjalla um, hvernig reikna skuli afskriftir á gengistöpum Ísal; afskriftatíma fjárfestinga Ísal í mengunarvarnarbúnaði; rétt Ísal til að ákveða að leggja framlag í sérstakan varasjóð árin 1976 til og með 1980 ef til

endurálagningar skatts kemur; og rétt ríkisstjórnarinnar til að leggja á eða gera kröfur um sektarálag vegna framleiðslugjalds áráanna 1976 til og með 1980.

Þriðja dómnefndin, er skipuð verður samkvæmt málsgrein 1.6 í bráðabirgðasamningnum, skal framkvæma þá endurreikninga framleiðslugjalds Ísal, sem nauðsynlegir kunna að verða, vegna áráanna 1976 til og með 1979 og vegna ársins 1980, eftir að fyrri dómnefndirnar hafa skilað álitgerðum sínum. Í þessari nefnd skulu eiga sæti ríkisendurskoðandi og hinir kjörnu endurskoðendur Ísal (með eitt atkvæði), og óháður löggiltur endurskoðandi, sem verði formaður dómnefndarinnar.

Í samningnum er kveðið svo á, að aðilar skuli skipa fyrst töldu dómnefndirnar tvær innan fjögurra vikna frá undirskrift bráðabirgðasamningsins, og að þessar dómnefndir skuli skila álitu ekki síðar en 6 mánuðum eftir að þær hafa verið skipaðar. Þriðja dómnefndin skal skipuð innan tveggja vikna eftir að álitgerðir fyrri dómnefndanna liggja fyrir og skal hafa lokið verki sínu innan þriggja mánaða frá skipun hennar.

Það er álit samninganefndarinnar, að hér hafi verið samið um einfaldari og mun hraðvirkari leið en þá, að málinu verði haldið áfram fyrir ICSID stofnuninni í Washington. Niðurstöður munu liggja fyrir innan eins árs, en hefðu ella sjálfsagt dregist í tvö til þrjú ár, og á þeim tíma hefði ekki verið hægt að semja um endurskoðun á gildandi samningum milli aðila. Nefndin vill einnig vekja athygli á því, að hér er gert ráð fyrir því, að íslenskir aðilar starfi að verulegu leyti í dómnefndunum. Þannig er dómnefndin, sem kveða skal upp úrskurð um skatta- og bókhaldstæknileg atriði, eingöngu skipuð Íslendingum. Einnig er það skoðun nefndarinnar, að bæði vegna styttri tíma og annarra ástæðna muni kostnaður vegna dómnefndanna verða mun lægri heldur en orðið hefði, ef málið hefði verið rekið fyrir ICSID stofnuninni.

Framtíðarstarfsemi Ísal.

Annar kafli bráðabirgðasamningsins fjallar um ákvörðun aðilanna að taka nú þegar upp samningaviðræður um endurskoðun á ýmsum þáttum og skilmálum gildandi samninga um rekstur álbræðslunnar í Straumsvík. Í samningnum eru talin upp eftirfarandi atriði, en sérstaklega er tekið fram, að samningaviðræðurnar verði ekki einskorðaðar við þau:

Í fyrsta lagi skulu fara fram viðræður um endurskoðun orkuverðs og annarra ákvæða orkusölusamningsins, og er tekið fram, að til viðmiðunar skuli hafður orkukostnaður áliðnaðarins í Evrópu og Ameríku og samkeppnisaðstaða álframleiðslunnar á Íslandi.

Í öðru lagi skulu fara fram viðræður um endurskoðun framleiðslugjaldsins í þeim tilgangi að gera ákvæðin skýrari og hentugri til notkunar á tímum verðbólgu, auk þess að reynt verði að gera ákvæðin þannig úr garði, að í framtíðinni komi ekki að nýju til deilu um skattgreiðslur sem kastað geti skugga á gott samband milli aðila.

Auk þess verður fjallað um stækkun álversins í tveim áföngum, og rétt ríkisins til að gerast hluthafi í Íslenska álfélaginu hf. Ennfremur er gert ráð fyrir samningum um rétt til handa Alusuisse að selja einum eða fleiri nýjum hluthöfum allt að 50% hlutfjár í Ísal, í stað 49% eins og nú er samkvæmt 22. grein aðalsamnings. Slík sala yrði eftir sem áður háð samþykki íslenskra stjórnvalda.

Í samningnum er tekið fram, að það sé ætlun aðila, að orkuverðið skuli háð vísitölu sem nánar á eftir að semja um, og að endurskoðaður raforkusölusamningur skuli í upphafi gilda í 15 ár.

Samkvæmt bráðabirgðasamningnum mun Alusuisse gera hagkvæmniathugun varðandi byggingu rafskautaverksmiðju í Straumsvík og einnig hagkvæmniathugun um stækkun steypuskála verksmiðjunnar.

Samkvæmt samningnum munu aðilar reyna að ná samkomulagi um endurskoðun og breytingu núgildandi samninga, ekki síðar en 1. apríl n. k. Það er álit samninganefndarinn-

ar, að hér verði um flókna og vandasama samninga að ræða og að telja verði óvíst, að takast megi að ljúka samningum á þeim tíma, sem tiltekinn er, þó að einskis verði látið ófrestað í því efni. Að öðru leyti er ljóst, að samkvæmt ákvæðum annars kafla samkomulagsins verða öll atriði nógildandi samninga til umræðu og breytinga, ef aðilar óska og geta náð saman um slíkar breytingar.

Bráðabirgðaákvæði.

Til að greiða fyrir hinum eiginlegu viðræðum um endurskoðun samninga samkvæmt 2. kafla bráðabirgðasamningsins hafa aðilar komið sér saman um tilteknar bráðabirgðaaðgerðir, sem fjallað er um í þriðja kafla samningsins. Þessar bráðabirgðaaðgerðir eru þrjúþættar. Fyrir Ísland skiptir þar mestu máli ákvæði málsgreinar 3.1 um breytingu á orkuverði. Samkvæmt þessari málsgrein mun Ísal greiða afturvirkir frá 1. júlí sl. álag á gildandi orkuverð, sem nemur 1,025 US mill á hverja kWst. orku, þannig að heildarverð frá þeim tíma verður 7,5 US mill á hverja kWst. (1 mill er 1:1000 úr Bandaríkjadal). Við undirskrift samningsins hækkar verðið um 2 US mill á kWst., þannig að heildarverð á hverja kWst. orku frá þeim tíma verður 9,5 US mill. Þessi hækkun er, miðað við nógildandi gengi, um 8,5 aurar á hverja kWst, er samsvarar 46,7% hækkun, þannig að heildarverð á hverja kWst. verður nú 26,6 aurar. Miðað við mánaðarlega meðalnotkun álbræðslunnar, sem nemur 115 GWst., verður árleg tekjuaukning Landsvirkjunar þá US \$ 4.174.500, sem samsvarar rúmlega 117 millj. króna á núverandi gengi.

Auk ofangreindrar hækkunar á orkuverði, sem er föst og ekki bundin við neina viðmiðun, kemur til, samkvæmt málsgrein 3.1.3, viðbótarhækkun, sem nemur 0,5 US mill á hverja kWst. háð þróun álverðs á málmmarkaðnum í London (LME). Þessi hækkun tekur gildi þegar þriggja mánaða verð á markaðnum hefur verið í 20 skráningardaga samfleytt 78 US cent á hvert enskt pund áls. Þetta verð hefur að undanfögnu verið rétt um 77 cent hvert pund, og virðist ekki óraunhæft að gera ráð fyrir, að innan fárra vikna verði verðið komið upp í 78 cent, þannig að hækkun orkuverðsins í 10 mill á hverja kWst. taki gildi á allra næstu mánuðum. Þessi viðbótarhækkun getur gengið til baka, ef álverðið hefur, á sama hátt og lýst er hér að ofan, verið undir 78 centum á hvert enskt pund í 20 skráningardaga samfleytt. Viðbótartekjur Landsvirkjunar vegna þessarar hækkunar nema á ársgrundvelli US\$ 690 þús. eða 19,3 millj. króna við núverandi gengi. Fastlega er búist við, að þetta verð muni haldast á þeim tíma sem gert er ráð fyrir að þessi bráðabirgðasamningur verði í gildi, þegar því hefur einu sinni verið náð. Hefur þá hækkun orkuverðs frá nógildandi samningum orðið 54,5% og viðbótartekjur Landsvirkjunar af orkusölu til Ísal um 137 millj. króna. Til samanburðar skal þess getið, að meðalverð á orkusölu norsku ríkisrafveitnanna til álbræðslna í Noregi er nú 9,5 US mill á hverja kWst. og það verð (í Nkr.) er bundið til 1. júlí 1987. Verðið sem Söral, dótturfyrirtæki Alusuisse í Noregi, greiðir í dag er 9,9 US mill á kWst. og er það verð á sama hátt bundið til 1. júlí 1987.

Þær hækkanir á orkuverði, sem hér hefur verið lýst, breyta ekki nógildandi orkusölu-samningi Landsvirkjunar, þannig að ef svo færi, að orkuverð samkvæmt verðhækkunarviðmiðun þess samnings færi upp fyrir þau 10 US mill, sem hér eru til umræðu, á samningstímanum, þá myndi það verð hækka. Aftur á móti er fremur ólíklegt að slíkt gerist, því til þess þarf skráð heimsmarkaðsverð á áli (Alcan-verð), sem er viðmiðunin, að hækka úr 79 centum nú í 150 cent á hvert enskt pund.

Annað bráðabirgðaákvæði samkvæmt samningnum varðar yfirlýsingu beggja aðila um áhuga þeirra á stækkun álbræðslunnar við fyrstu hentugleika um 80 megawött eða 50%. Í kaflanum er að finna yfirlýsingu aðila um að samningaviðræður hefjist nú þegar um slíka stækkun, en hún verði háð því, að aðilar komist að samkomulagi um skilmála, sem þeir telji hagstæða. Hér er nánast um ítrekun á ákvæðum annars kaflans um endurskoðun samninga að ræða.

Í þriðja lagi er í kaflanum um bráðabirgðaaðgerðir að finna ítrekun á yfirlýsingu í 2. kafla samningsins um rétt Alusuisse til að selja allt að helming hlutafjár í Ísal, háð samþykki ríkisstjórnarinnar. Einnig er þar að finna fyrirheit um, að Alusuisse verði heimilað að flytja hlutabréf sín í Ísal að einhverju leyti eða öllu til eins eða fleiri dótturfyrirtækja, sem séu beint eða óbeint að öllu leyti í eigu Alusuisse. Ríkisstjórnin heitir því að flytja á næsta Alþingi frumvarp til laga um nauðsynlega breytingu á aðalsamningi aðila, til að þetta sé kleift. Jafnframt er að finna í 4. kafla samningsins ákvæði um, að slík lagabreyting taki ekki gildi fyrr en heildarsamningar samkvæmt 2. kafla bráðabirgðasamningsins hafa tekist. Gengur þessi heimild því að öllu leyti til baka, ef heildarsamkomulag næst ekki.

Eins og fram hefur komið hér að ofan, er mikilvægust þeirra bráðabirgðaaðgerða, sem taka gildi við undirskrift samningsins, sú, að orkuverð, sem ÍSAL greiðir Landsvirkjun, hækkar nú þegar um tæplega 47% og líklega síðar á þessu ári um tæplega 55%. Önnur ákvæði þessa kafla eru nánast ítrekun á efnisatriðum, sem tekin verða til meðferðar við heildarendurskoðun samninga aðilanna.

Gildistími bráðabirgðasamningsins.

Fjórði kafli samningsins fjallar um gildi samningsins, gildistíma og uppsagnarákvæði. Þar er tekið fram, að bráðabirgðasamningurinn hafi þann megintilgang að auðvelda endurskoðun gildandi samninga milli aðila, en jafnframt eru nokkur atriði samningsins, sem munu hafa gildi áfram, þó að samningnum sé sagt upp. Á þetta einkum við um úrskurð deilumála aðila, sem nú eru fyrir ICSID gerðardómnum í Washington, og um lagabreytingu þá, sem fyrirhuguð er og lýst hefur verið hér að ofan, náist heildarsamkomulag.

Gildistími samningsins er ákveðinn í málsgrein 4.4. Samningurinn getur fallið úr gildi með tvennum hætti: Annars vegar við gildistöku endurskoðaðs aðalsamnings og viðbótarsamninga við hann, og hins vegar með því að annar hvor aðilinn segi samningnum upp með þriggja mánaða fyrirvara, en þó í fyrsta lagi 9 mánuðum eftir að samningurinn var undirritaður, sem þýðir að uppsögn gæti í fyrsta lagi komið til framkvæmda 12 mánuðum eftir gildistöku. Það er álit nefndarinnar að þrátt fyrir þessi ákvæði sé mjög ólíklegt, að til uppsagnar komi af hálfu Alusuisse. Í uppsagnarréttinum hefur íslenska ríkið jafnframt þann varnagla, að það sem nú er um samið er aðeins áfangi og á ekki að gilda til frambúðar.

Hér að framan hefur bráðabirgðasamningi þeim, sem samninganefnd um stóriðju hefur náð við Alusuisse, verið lýst í megindráttum. Jafnframt hefur komið fram mat og álit samninganefndarinnar á einstökum liðum bráðabirgðasamningsins. Það er álit samninganefndarinnar, að bráðabirgðasamningur sá sem hér liggur fyrir sé vel viðunandi fyrir Íslendinga. Það er ljóst að með þessum samningi er einungis stigið fyrsta skrefið í samningaviðræðunum við Alusuisse um framtíð álbræðslunnar í Straumsvík. Framundan eru viðtækari og mun flóknari samningar um það mál, auk þess sem að mikinn undirbúningur þarf nú vegna málarekstrar fyrir þeim dómnefndum sem gert er ráð fyrir að settar verði á stofn samkvæmt þessu samkomulagi. Um úrslit væntanlegra samninga verður á þessu stigi engu spáð, en svo virðist að Alusuisse hafi áhuga á samvinnu við íslensk stjórnvöld í framtíðinni. Fyrirtækið hefur aftur á móti greinilega ekki enn samstarfsaðila fyrir væntanlega stækkun á hendi og það treystir sér ekki eitt sér í stækkunina. Gert er ráð fyrir að fyrsti viðræðufundur aðila í annarri umferð samninganna verði seint í október og að þá verði gerð áætlun um það, með hvaða hætti og á hve löngum tíma freistað verði að ljúka endurskoðun nügildandi samninga og gerð samnings um stækkun álbræðslunnar.

Frumvarp til laga í samræmi við kafla 4.2 í bráðabirgðasamningnum verður lagt fyrir Alþingi innan tíðar.

BRÁÐABIRGÐASAMNINGUR

um leiðir til lausnar á yfirstandandi deilu
milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd.
og um ráðstafanir — að hluta tímabundnar —
varðandi starfsgrundvöll (þar á meðal orkuverð) og framtíðarþróun
Álbræðslunnar í Straumsvík

23. SEPTEMBER 1983

BRÁÐABIRGDASAMNINGUR

UM LEIÐIR TIL LAUSNAR Á YFIRSTANDANDI DEILU MILLI RÍKIS-
STJÓRNAR ÍSLANDS OG SWISS ALUMINIUM LTD. OG UM RÁÐSTAFANIR -
AÐ HLUTA TÍMABUNÐNAR - VARDANDI STARFSGRUNÐVÖLL (ÞAR Á MEDAL
ORKUVERÐ) OG FRAMTÍÐARÞRÓUN ÁLBRÆDSLUNNAR Í STRAUMSVÍK

SAMNINGUR gerður hinn 23. dag september mánaðar 1983

milli

RÍKISSTJÓRNAR ÍSLANDS
(hér á eftir nefnd "ríkisstjórnin")

og

SWISS ALUMINIUM LTD., sem er hlutafélag stofnsett
að svissneskum lögum (hér á eftir nefnt "Alusuisse")

Ríkisstjórnin og Alusuisse (hér á eftir nefnd "aðilarnir") hafa gert með sér aðalsamning dags. 28. marz 1966, sem staðfestur var með lögum frá Alþingi nr. 76 13. maí 1966 og gekk í gildi hinn 20. september 1966, og sem breytt hefur verið (i) með fyrsta viðauka dags. 28. október 1969, staðfestum með lögum nr. 19 6. apríl 1970 og gildum frá 16. apríl 1970, og (ii) með öðrum viðauka dags. 10. desember 1975, staðfestum með lögum nr. 42 25. maí 1976 og gildum frá 12. júní 1976 (hér á eftir svo breyttur nefndur "aðalsamningurinn"). Samningur þessi fjallar, meðal annars, um byggingu og rekstur álbræðslu með tilheyrandi búnaði (hér á eftir nefnd "bræðslan") við Straumsvík í Hafnarfjarðarkaupstað, sem er í eigu Íslenzka Álfélagsins hf., dótturfélags Alusuisse (hér á

eftir nefnt "ÍSAL"), og notar rafmagn frá orkuverum Landsvirkjunar (hér á eftir nefnd "Landsvirkjun").

Í samræmi við aðalsamninginn og fylgiskjölin með honum, en meðal þeirra eru tilteknir aðstoðarsamningar milli Alusuisse og ÍSALs, og við rafmagnssamning milli Landsvirkjunar og ÍSALs dags. 28. júní 1966 og breyttan með fyrsta viðauka dags. 28. október 1969 og öðrum viðauka dags. 10. desember 1975 (hér á eftir nefndur "rafmagnssamningurinn"), hefur bræðslan verið byggð upp í fjórum áföngum að samanlagðri málraun sem nemur 160 megawöttum, í tveimur jafnstórum keraröðum, með afkastagetu sem svarar um 80.000 lestum á ári, og verið starfrækt samfelld frá því fyrir 1. október 1969, sem var fyrsti afhendingardagur rafmagns til bræðslunnar.

Frá því um árslok 1980 hefur þróast tiltekin deila eða skoðanaágreiningur milli ríkisstjórnarinnar og Alusuisse út af framleiðslugjaldinu, er ÍSAL ber að greiða samkvæmt aðalsamningnum, vegna áranna 1976 - 1980. Viðræður um málið milli aðilanna til þessa hafa ekki leitt til sameiginlegrar lausnar, og ráðstafanir hafa því nýlega verið gerðar til að leggja deiluna um framleiðslugjaldið í alþjóðlegan gerðardóm á vegum SID-stofnunarinnar í samræmi við málsgr. 47.01 í aðalsamningnum. Enda þótt hvor aðili um sig sé allskostar reiðubúinn til að hlíta þeim kosti ef engin önnur viðunandi leið er tiltæk, kjósa þeir báðir fremur að leysa úr deilunni á vinsamlegri og skjótari hátt og hafa afráðið að gera það með þeim úrræðum, sem lýst er hér á eftir.

Jafnframt þessu eru aðilarnir sammála um að æskilegt sé að svo komnu að taka ýmsa þætti og skilmála samningstengsla þeirra til endurskoðunar, til hagsbóta öllum sem hlut eiga að máli. Til að stuðla að því markmiði eru aðilarnir reiðubúnir til að gera þær ráðstafanir, sem mælt er um hér á eftir.

MEÐ SKÍRSKOTUN TIL ÞESSA er hér með gerður eftirfarandi samningur:

1. Lausn Deilumála varðandi skattgreiðslur

- 1.1 Ríkisstjórnin og Alusuisse munu sameiginlega skipa dómnefnd þriggja sérfræðinga í lögum. Mun hvor aðili tilnefna einn mann í nefndina, en formaðurinn, sem vera skal af öðru þjóðerni en aðilarnir, verður tilnefndur með samkomulagi milli hinna tveggja sérfræðinga sem aðilarnir hafa þannig tilnefnt.

Dómnefnd þessi mun skila álitsgerð um framkvæmd á ákvæðum málsg. 27.03 í aðalsamningnum og um það atriði, hvort túlka eigi og beita málsg. 2.03 (a) í aðstoðarsamningnum - rekstri með tilliti til málsg. 27.03 í aðalsamningnum og að hvaða leyti. Skal álitsgerðin gefa til kynna þá aðferð, sem viðhafa beri á árunum 1976 til og með 1980 til að ákveða verð á hráefnum með tilliti til skattskyldu, og þá nógu greinilega til að unnt sé að framkvæma útreikning á framleiðslugjaldinu, sem um er að ræða.

Af hálfu Alusuisse er ekki vefengt, að ríkisstjórnin hafi átt rétt til að endurskoða reikninga ÍSALS fyrir árið 1980 vegna framleiðslugjalds, en hinsvegar mun nefnd þessi einnig skila álitsgerð um það hvort ríkisstjórnin eigi rétt til þess samkvæmt aðalsamningnum og eftir atvikum að endurskoða reikninga árána 1976 til og með 1979 og að leggja á framleiðslugjald aftur í tímann á grundvelli slíkrar endurskoðunar.

Ef nefndin telur þörf á aðfenginni ráðgjöf um túlkun íslenskra laga við úrlausn þeirra lagalegu álitaefna, sem um er að ræða, skal henni heimilt að leita eftir þesskonar ráðleggingum frá íslenskum lögfræðingum.

- 1.2 Aðilarnir munu á sama hátt skipa dómnefnd íslenskra skattasérfræðinga, er skila mun álitum um eftirfarandi:
- (a) Hvernig reikna skuli afskriftir á gengistöpum, sem ÍSAL verður fyrir, með tilliti til framleiðslugjalds samkvæmt málsg. 27.03 í aðalsamningnum.
  - (b) Hvaða afskriftatími skuli gilda um fjárfestingar ÍSALS í mengunarvarnarbúnaði, í sama tilliti.
  - (c) Hvort og að hvaða leyti réttur ÍSALS til að inna framlag í sérstakan varasjóð samkvæmt málsg. 27.03 (d) í aðalsamningnum af nettóhagnaði sínum á hverju árunum 1976 til og með 1980 skuli eiga við í því tilvikum, að þessum nettóhagnaði verði breytt á grundvelli álitssgerðanna frá ofangreindum nefndum úr þeirri fjárhæð, sem talin var fram í hinum endurskoðuðu reikningum ÍSALS fyrir það ár, er lagðir voru fram við ríkisstjórnina samkvæmt málsg. 29.06 í aðalsamningnum.
  - (d) Hvort og að hvaða leyti ríkisstjórnin eigi rétt til þess að leggja á eða gera kröfu um sektarálag vegna framleiðslugjalds á þann nettóhagnað ÍSALS á hverju árunum 1976 til og með 1980 sem talið yrði, samkvæmt álitssgerðum ofangreindra nefnda, að átt hefði að telja fram til viðbótar þeirri fjárhæð, sem talin var fram í hinum endurskoðuðu reikningum ÍSALS fyrir viðkomandi ár, er lagðir voru fram við ríkisstjórnina samkvæmt málsg. 29.06 í aðalsamningnum.
- 1.3 Að áskildu því, sem felst í grein 1.8 í samningi þessum, skulu álitssgerðir þeirra dómnefnda, sem um ræðir í greinum 1.1 og 1.2 í samningnum, vera endanlegar og

bindandi fyrir aðilana eins og úrskurður gerðardóms samkvæmt málsgr. 47.03 í aðalsamningnum eða dómur frá dómstóli, og skulu báðir aðilar hlíta þeim í góðri trú.

- 1.4 Aðilarnir eru sammála um, að dómnefndirnar tvær samkvæmt greinum 1.1 og 1.2 skuli fullskipaðar innan fjögurra vikna eftir undirritun samnings þessa, og munu mæla svo fyrir við nefndirnar að álitssgerðum þeirra verði skilað ekki síðar en sex mánuðum eftir að þær hafa verið skipaðar.
- 1.5 Hvor dómnefnd skal sjálf eiga úrskurðarvald um valdsvið sitt og skal ákveða eigin málsmeðferð með hliðsjón af almennum grundvallarreglum um meðferð einkamála. Nefndirnar skulu gera grein fyrir forsendum að álitssgerðum sínum. Ef álitssgerðir eða aðrar ákvarðanir hvorrar nefndar eru ekki einróma, skal atkvæði meirihlutans ráða.
- 1.6 Innan tveggja vikna eftir þann dag, er báðum álitssgerðum dómnefndanna tveggja samkvæmt greinum 1.1 og 1.2 hefur verið skilað til aðilanna, munu þeir skipa dómnefnd sem í eiga sæti ríkisendurskoðandi Íslands, hinir kjörnu endurskoðendur ÍSALS (með eitt atkvæði aðeins) og óháður löggiltur endurskoðandi, er verði formaður nefndarinnar, til að endurreikna framleiðslugjaldsskuldbindingar ÍSALS vegna ársins 1980 og áranna 1976 til og með 1979, ef og eftir því sem við á, í samræmi við álitssgerðirnar. Formanninn skulu aðilar skipa sameiginlega, og skal nefndin starfa á sama grundvelli og hinar nefndirnar tvær samkvæmt greinum 1.1 og 1.2 hér að ofan (sbr. grein 1.5 hér að ofan). Dómnefndinni ber að ljúka verkefni sínu innan þriggja mánaða frá því að hún var skipuð. Niðurstöður af endurreikningi nefndarinnar skulu vera endanlegar og bindandi fyrir aðilana.

- 1.7 Hvor aðili skal sjálfur bera kostnað sinn og útgjöld í sambandi við dómnefndirnar þrjár og kostnað og útgjöld vegna þeirra nefndarmanna, sem sá aðili hefur skipað. Kostnað og útgjöld vegna formanns hverrar dómnefndar og annan sameiginlegan kostnað og útgjöld í sambandi við nefndirnar skulu aðilar bera saman að jöfnu.
- 1.8 Við undirritun samnings þessa skal gerðardómsmálinu milli aðilanna, sem byrjað hefur verið á vegum SID-stofnunarinnar, þegar í stað frestað á því stigi sem það er þá þar til síðar verði ákveðið, og skal aðilunum frjálst að afturkalla að svo stöddu sérhverja ráðstöfun sem þeir hafa gert í málinu (svo sem tilnefningu á gerðarmönnum) fyrir þann tíma. Þegar lokið er málsmeðferð hjá báðum dómnefndum samkvæmt greinum 1.1 og 1.2 hér að ofan og þeim endurreikningi, sem um ræðir í grein 1.6 hér að ofan, skal þetta gerðardómsmál endanlega fellt niður. Ef svo fer af einhverjum ástæðum, að einhver dómnefndanna skili ekki álit eins og ráðgert er í samningi þessum, og aðilunum tekst ekki að koma sér saman um úrræði til að bæta úr þeim bresti, skal gerðardómsmálið byrjað aftur þá þegar frá því marki, er frestun og afturköllun ráðstafana átti sér stað. Áskilið er í þessu sambandi, að verði forföll hjá einhverjum fulltrúa í nefndunum þremur skuli nýr nefndarmaður tilnefndur í hans stað á sama hátt og hann, og veittur hæfilegur frestur á málsmeðferð eftir ákvörðun aðilanna þannig að hinum nýja nefndarmanni gefist kostur á að kynna sér stöðu málsins.

2. Framtíðarstarfsemi ÍSALS

- 2.1 Aðilarnir samþykkja hér með að taka upp nú þegar samningsviðræður um endurskoðun á ýmsum þáttum og skil-málum samningstengsla sinna, og verði þar fjallað um

eftirfarandi meginatriði, án þess að tæmandi sé talið:

- (a) Verð á samningsbundnu rafmagni samkvæmt rafmagns-samningnum og aðra skilmála hans, þar sem höfð verði hliðsjón af orkukostnaði áliðnaðar í Evrópu og Ameríku sem og samkeppnisaðstöðu álframleiðslu á Íslandi.
- (b) Ákvæði aðalsamningsins varðandi ákvörðun á framleiðslugjaldi ÍSALS í því skyni að gera þau skýrari og betur aðlögunarhæf að verðbólgukenndu efnahagsástandi í heiminum og til að stuðla að því að komast megi hjá deilum í framtíðinni, er spillt geti góðri sambúð milli aðilanna.
- (c) Stækkun á bræðslunni í tveimur áföngum, innan skamms og miðlungi langs tíma.
- (d) Heimild til handa ríkisstjórninni um að gerast hluthafi í ÍSAL.
- (e) Heimild til handa Alusuisse um að selja og fram-selja hlutabréf í ÍSAL til eins eða fleiri nýrra hluthafa, er eigi að samanlögðu jafnan hlut á við hlut Alusuisse fremur en að vera minnihlutahlut-hafar eins og ákvæði 22. greinar aðalsamningsins gera ráð fyrir, en hlíti að öðru leyti þessum ákvæðum og þeim frekari skilyrðum, sem um verði samið milli aðilanna.

2.2 Í sambandi við grein 2.1 í samningi þessum er það til-ætlun aðilanna að verðið á samningsbundnu rafmagni verði verðtryggt með viðmiðun við tiltekin grundvöll þannig að verðið muni taka breytingum til hækkunar eða lækkunar með hliðsjón af viðmiðunargrundvellingnum, og einnig að upphaflegt samningstímabil í endurskoðuðum rafmagns-samningi verði 15 ár.

- 2.3 Aðilarnir munu leitast við að ná endanlegu samkomulagi ekki síðar en hinn 1. apríl 1984.
- 2.4 Alusuisse mun gera hagkvæmnisathuganir á því að koma upp rafskautaverksmiðju á bræðslulóðinni og á stækkun steypuskála.

3. Tímabundnar ráðstafanir

3.1 Breyting á orkuverði

Á tímabili samningsviðræðnanna samkvæmt 2. grein samnings þessa og svo lengi sem samningur þessi er í gildi skulu eftirfarandi ákvæði eiga við um það verð, sem ÍSAL greiðir Landsvirkjun fyrir samningsbundið rafmagn:

- 3.1.1 Við undirritun samnings þessa skal ÍSAL greiða afturvirkkt frá 1. júlí 1983 til Landsvirkjunar, ofan á hið stígbreytta samningsverð 6,475 mill á kWst, sem í gildi var hinn 6. september 1983 samkvæmt 14. grein rafmagnssamningsins, viðbót sem nemur 1,025 bandaríkjamillum á kWst af afhentri orku, þannig að fram komi heildarverð sem nemur 7,5 bandaríkjamillum á kWst.
- 3.1.2 Á undirritunardegi samnings þessa skal þessi viðbót hækkuð um 2,0 bandaríkjamill á kWst af afhentri orku, þannig að verðið sem ÍSAL greiði Landsvirkjun nemi í heild 9,5 bandaríkjamillum á kWst frá þeim degi að telja.
- 3.1.3 Að auki kemur til frekari viðbót sem nemi 0,5 bandaríkjamillum á kWst af afhentri orku, þannig að verðið nemi í heild 10 bandaríkjamillum á kWst, er ÍSAL skal greiða Landsvirkjun þegar og svo lengi sem daglegar meðaltaldar verðskráningar

hjá London Metal Exchange (LME) á frumbræddu áli, með lágmarkshreinleika 99.5 af hundraði, á þriggja mánaða afhendingarfresti, eins og Metal Bulletin birtir þær, og eins og þær eru umreiknaðar úr sterlingspundum í bandaríkjadollara eftir meðalsölugengi á viðkomandi skráningardegi samkvæmt birtingu í Financial Times (á blaðsíðunni Currencies, Money and Capital Markets, í töflunni "The Dollar Spot and Forward"), ná 78,0 bandaríkjacentum á pund eða fara yfir það mark í tuttugu verðskráningardaga samfelldu (2204,62 pund = 1 tonn). Þessa frekari viðbót skal greiða frá fyrsta degi eftir þessa tuttugu samfelldu verðskráningardaga, og skal hætt að greiða hana frá fyrsta degi eftir tuttugu samfellda verðskráningardaga þar sem daglegar meðaltaldar verðskráningar hjá LME, eins og hér er skilgreint, hafa verið undir 78,0 bandaríkjacentum á pund.

3.1.4 Viðbætur þær, sem greiða ber samkvæmt málsgreinum 3.1.1, 3.1.2 og 3.1.3 í samningi þessum og það heildarverð, sem fram kemur samkvæmt ákvæðum þeirra, skulu ekki verða fyrir áhrifum af neinum breytingum til hækkunar eða lækkunar á hinu stigbreytta samningsverði, sem ákveðið er samkvæmt 14. grein rafmagnssamningsins, nema svo færi að þetta stigbreytta samningsverð yrði herra en það verð, sem ræðst af samningi þessum. Í því tilviki skal hið herra stigbreytta samningsverð eiga við.

3.2 Stækkun á bræðslunni

Aðilarnir staðfesta hér með gagnkvæman áhuga sinn á því að stækka bræðsluna svo fljótt sem við verður komið um 80 megawatta málraun, sem svarar um það bil 40.000 árstonna afkastagetu (hér á eftir nefnd (fyrrri útfærslan" eða "bræðslan - fjórða stækkun"), og að

fylgja þessu eftir síðar meir með annarri stækkun í sama mæli, um 80 megawatta málraun til viðbótar sem svarar um það bil 40.000 árstonna afkastagetu (er nefnd verði "síðari útfærslan" eða "bræðslan - fimmta stækkun"). Ríkisstjórnin er reiðubúin til að afla stuðnings Landsvirkjunar til þess að látið verði í té nægilegt rafmagn fyrir þessar stækkanir og að leita allra heimilda sem við þarf til að gera ÍSAL kleift að byggja og reka stækkunaráfangana.

Aðilarnir eru ásáttir um að taka upp nú þegar nauðsynlegar viðræður um samninga er leggi grundvöllinn að kjörum þeim og skilmálum, er ráða skuli um afhendingu rafmagns og önnur málefni varðandi fyrri útfærsluna. Að því leyti sem ekki er um annað samið skulu þeir samningar gerðir í formi breytingar á aðalsamningnum samkvæmt 51. grein hans og á rafmagnssamningnum samkvæmt 28. grein hans. Samningarnir verða að vera fullnægjandi bæði fyrir ríkisstjórnina og Alusuisse, og einnig fyrir Landsvirkjun og ÍSAL. Sérstaklega skulu kjör og skilmálar varðandi afhendingu rafmagns vera þannig að tryggðar séu fullnægjandi tekjur handa Landsvirkjun og ÍSAL yfir allan samningstímann.

Aðilarnir munu stefna að því að leiða þessar samningsviðræður til lykta fyrir 1. apríl 1984 eins og ráðgert er í grein 2.3 í samningi þessum.

3.3 Sala og/eða framsal á hlutabréfum í ÍSAL

Til þess að greiða fyrir stækkun ÍSALs samþykkir ríkisstjórnin hér með að veita Alusuisse rétt til að gera eftirfarandi ráðstafanir, að áskildu samþykki Alþingis:

- (a) Að framselja hlutabréf sín í ÍSAL í heild eða að hluta til eins eða fleiri dótturfélaga sem eru og verða í einkaeign Alusuisse (beint eða gegnum önnur dótturfélög í einkaeign).

- (b) Að selja og framselja allt að 50 af hundraði af hlutafjäreign sinni í ÍSAL (að meðtöldum hlutabréfum sem dótturfélög þess hafa eignast samkvæmt staflið (a) hér að ofan) til óskylds þriðja aðila, eins eða fleiri.

Framsäl á hlutabréfum til dótturfélaga Alusuisse samkvæmt staflið (a) hér að ofan skal ekki hafa neinskonar áhrif á skuldbindingar Alusuisse gagnvart ÍSAL, Landsvirkjun eða ríkisstjórninni samkvæmt aðalsamningnum eða fylgiskjölunum eða stöðu þess sem ábyrgs aðila samkvæmt þeim. Jafnframt þessu skal sérhvert dótturfélag verða skuldbundið af aðalsamningnum og fylgiskjölunum á grundvelli framsalsins, og skal það staðfesta þetta berum orðum með því að undirrita og afhenda ríkisstjórninni skriflega yfirlýsingu, í formi sem ríkisstjórnin telur fullnægjandi, um samþykki við aðalsamningnum og fylgiskjölunum og kjörum og skilmálum þeirra.

Framsäl á hlutabréfum til þriðja aðila samkvæmt staflið (b) hér að ofan skal vera háð samþykki ríkisstjórnarinnar í hverju tilviki og skal að öðru leyti vera háð þeim reglum sem gilda um minnihlutahluthafa samkvæmt 22. grein aðalsamningsins að öllu leyti sem við getur átt. Sérstaklega skal hinn þriðji aðili, sem gerist hluthafi, verða fullkomlega bundinn af aðalsamningnum og fylgiskjölunum (með áorðnum breytingum) og taka á sig skuldbindingar samkvæmt þeim hliðstæðar þeim sem hvíla á Alusuisse, án þess að dregið sé á nokkurn hátt úr skuldbindingum Alusuisse samkvæmt þeim, nema ríkisstjórnin samþykki annað.

4. Almenn ákvæði

4.1 Gildi samningsins

Samningur þessi lýtur að túlkun, framkvæmd og gildi aðalsamningsins og fylgiskjalanna og hefur þann megin-

tilgang að ryðja brautina fyrir endurskoðun að hluta á þeim samningum.

Ákvæði 1. greinar (eins og beint er fram tekið í grein 1.3 í samningnum, en að áskildum ákvæðum greinar 1.8) og greinar 4.1 og 4.2 í samningi þessum skulu vera og haldast í fullu gildi án tillits til þess þótt samningur þessi renni út, en að öðru leyti eru þær ráðstafanir, sem um ræðir í samningi þessum, einungis til bráða- birgða. Þeim er ekki ætlað að breyta neinum ákvæðum aðalsamningsins eða fylgiskjalanna fram yfir gildistíma samnings þessa. Þau ákvæði taka ekki öðrum breytingum og skulu haldast í fullu gildi, og taka þau aftur fullt gildi, að því leyti sem þeim kann að vera breytt með samningi þessum, ef svo fer að samningi þessum verði slitið í samræmi við grein 4.4 hér á eftir.

Hugtök sem skýrgreind eru í aðalsamningnum og fylgiskjölunum hafa sömu merkingu þegar þau eru notuð í samningi þessum.

4.2 Málaleitan til Alþingis

Ríkisstjórnin mun undirbúa lagafrumvarp í sambandi við ákvæði greinar 3.3 í samningi þessum, þar sem farið verður fram á samþykki Alþingis við breytingu á aðalsamningnum til að gefa þeim ákvæðum gildi. Frumvarp þetta verður lagt fram þegar Alþingi kemur saman til reglulegs þinghalds í októbermánuði 1983, þannig að unnt verði að leita samþykkis á Alþingi meðan viðræður standa yfir um hið endanlega samkomulag samkvæmt grein 2.3 hér að framan. Ef samþykki er fengið munu ákvæði greinar 3.3 hér að framan (í formi breytingar á aðalsamningnum) standa sem varanlegur hluti af aðalsamningnum nema um annað verði samið.

Þessi breyting mun þó ekki koma endanlega til framkvæmda fyrr en endanlegt samkomulag eins og ráðgert er í 2. grein hér að framan hefur náðst milli aðilanna, þannig að ef og þegar samningi þessum yrði slitið samkvæmt grein 4.4 hér að neðan verði sérhver ráðstöfun, sem gerð hefur verið á grundvelli umræddrar breytingar, afturkölluð og fyrri stöðu mála komið á að nýju.

4.3 Gildistaka

Samningur þessi tekur gildi við undirritun hans af hálfu aðila og skal, að áskildum ákvæðum greinar 4.1 hér að framan, haldast í fullu gildi þar til honum verður slitið í samræmi við grein 4.4 hér að neðan.

4.4 Samningsslit

Samningi þessum er slitið

- á gildistöku degi breytinganna á aðalsamningnum og fylgiskjölunum, sem ráðgerðar eru með samningi þessum, eða
- með því að annarhvor aðila segi honum upp með þriggja mánaða fyrirvara hvernær sem er eftir að liðnir eru níu almanaksmánuðir frá undirritunardegi samnings þessa, ef svo fer að aðilunum takist ekki á þessum tíma að ná gagnkvæmt fullnægjandi samkomulagi og takist ekki heldur að undangengnum viðræðum að ná samkomulagi um framlengingu á gildistíma samnings þessa.

ÞESSU TIL STAÐFESTU er samningur þessi undirritaður af hálfu ríkisstjórnarinnar og Alusuisse miðað við þann dag, er í upphafi greinir, og hafa þau tryggt samþykki Landsvirkjunar og ÍSALS hvors um sig við þeim ákvæðum samningsins sem snerta þessa aðila.

RÍKISSTJÓRN ÍSLANDS

Sverrir Hermannsson

SWISS ALUMINIUM LTD.

Paul H. Müller

Dietrich Ernst

ON PROCEDURES FOR THE SETTLEMENT OF AN OUTSTANDING DISPUTE BETWEEN THE GOVERNMENT OF ICELAND AND SWISS ALUMINIUM LTD. AND ON - PARTLY TEMPORARY - ARRANGEMENTS RELATING TO THE OPERATING PARAMETERS (INCLUDING POWER PRICE) AND THE FUTURE DEVELOPMENT OF THE ALUMINIUM SMELTER AT STRAUMSVIK

AGREEMENT made as of the *23.* day of *September*, 1983

between

THE GOVERNMENT OF ICELAND
(hereinafter referred to as the "Government")

and

SWISS ALUMINIUM LTD., a company organized
under the laws of Switzerland
(hereinafter referred to as "Alusuisse")

The Government and Alusuisse (hereinafter referred to as the "Parties") have entered into a Master Agreement, dated March 28, 1966, ratified by Act of the Althing No. 76, May 13, 1966, and effective as of September 20, 1966, amended (i) by a First Amendment, dated October 28, 1969, and ratified by Act No. 19, April 6, 1970, effective as of April 16, 1970, and (ii) by a Second Amendment, dated December 10, 1975, and ratified by Act No. 42, May 25, 1976, effective as of June 12, 1976 (hereinafter as so amended referred to as the "Master Agreement"), relating,

among other things, to the construction and operation of an aluminium reduction plant and appurtenant facilities (hereinafter referred to as the "Smelter") at Straumsvik in the Township of Hafnarfjörður, owned by Icelandic Aluminium Company Ltd., a subsidiary of Alusuisse (hereinafter referred to as "ISAL"), and utilizing electric power from generating facilities of Landsvirkjun (The National Power Company, hereinafter referred to as "Landsvirkjun").

In accordance with the Master Agreement and the Scheduled Documents related thereto, which include certain Assistance Agreements between Alusuisse and ISAL, and a Power Contract between Landsvirkjun and ISAL, dated as of June 28, 1966, and amended by a First Amendment, dated October 28, 1969, and a Second Amendment, dated December 10, 1975 (hereinafter referred to as the "Power Contract"), the Smelter has been developed in four stages to an aggregate rated capacity of 160 megawatts in two potlines of equal size, with an output capacity of approximately 80,000 mtpy, and has been in continuous operation since prior to October 1, 1969, the First Power Delivery Date to the Smelter.

Since about the end of 1980 there has developed a certain dispute or difference of opinion between the Government and Alusuisse over the Consolidated Tax payable by ISAL under the Master Agreement in respect of the years 1976 - 1980. The discussions of the issue between the Parties thus far have failed to bring a mutual solution, and steps have therefore recently been taken to refer the dispute over the Consolidated Tax to international arbitration before the SID Centre in accordance with Section 47.01 of the Master Agreement. While either Party is fully prepared to pursue that alternative if no other acceptable course is available, they both prefer to resolve the dispute in a more amicable and speedy manner and have reached the decision to do so by the means hereinafter provided.

At the same time the Parties are in agreement that it will be desirable at this time to take various elements and terms of their contractual relationship up for review, to the mutual benefit of all concerned. In order to further this purpose, the Parties are prepared to take the measures hereinafter provided.

NOW, THEREFORE, it is hereby declared and agreed as follows:

1. Settlement of Disputes Regarding Tax Payments

- 1.1 The Government and Alusuisse will jointly constitute a panel of three legal experts. One member of the panel will be appointed by each Party and the Chairman, not being a national of either Party, will be appointed by agreement between the two experts so appointed by the Parties.

This panel will give an opinion on the application of the provisions of Section 27.03 of the Master Agreement and on the question whether and to what extent Section 2.03 (c) of the Assistance Agreement - Operation is to be interpreted and applied with reference to Section 27.03 of the Master Agreement. Such opinion shall indicate the method to be used in the years 1976 through 1980 in setting the price of raw materials for purposes of tax liability, with sufficient clarity to enable a calculation of the Consolidated Tax in question.

While it is not disputed by Alusuisse that the Government had a right to review the accounts of ISAL for 1980 for purposes of Consolidated Tax, this panel will also give an opinion on whether the Government has a right under the Master Agreement and in the circumstances to review the accounts for the

years 1976 through 1979 and to levy Consolidated Tax retroactively on the basis of such review.

If the panel finds that the determination of the legal issues involved requires outside advice on the interpretation of Icelandic law, it shall be authorized to obtain such advice from Icelandic lawyers.

1.2 The Parties will in the same manner constitute a panel of Icelandic tax experts which will give an opinion on the following:

- (a) The calculation of the depreciation of exchange losses incurred by ISAL for purposes of Consolidated Tax pursuant to Section 27.03 of the Master Agreement.
- (b) The depreciation period applicable to investments in pollution abatement equipment by ISAL for the same purposes.
- (c) Whether and to what extent ISAL's right to make an allocation into a special reserve fund pursuant to Section 27.03 (d) of the Master Agreement out of its Net Profits in any of the years 1976 through 1980 shall apply in the event that such Net Profits are altered pursuant to the opinions of the panels referred to above from the figure which was declared in the audited financial statements of ISAL for that year submitted to the Government under Section 29.06 of the Master Agreement.
- (d) Whether and to what extent the Government will have a right to assess or demand a penalty for purposes of Consolidated Tax on any Net Pro-

fits of ISAL in any of the years 1976 through 1980 which, in the opinions of the panels referred to above, ought to have been declared in addition to the figure which was declared in the audited financial statements of ISAL for that year submitted to the Government under Section 29.06 of the Master Agreement.

- 1.3 Subject to Section 1.8 hereof, the opinions given by the panels referred to in Sections 1.1 and 1.2 hereof shall be final and binding upon the Parties as an arbitration award under Section 47.03 of the Master Agreement or the judgment of a court and shall be complied with in good faith by both Parties.
- 1.4 The Parties agree to have the two panels referred to in Sections 1.1 and 1.2 hereof fully constituted within four weeks after the signing of this Agreement and will direct the panels to submit their opinions not later than six months after their constitution.
- 1.5 Each panel shall be the judge of its own competence and shall determine its own procedure with a view to the basic principles generally applicable in civil procedure. The panels shall state the reasons for their opinions. If the opinions or other decisions of each panel are not unanimous, the vote of the majority shall govern.
- 1.6 Within two weeks after the date on which both opinions of the two panels referred to in Sections 1.1 and 1.2 hereof have been submitted to the Parties, they will constitute a panel consisting of the State Auditor of Iceland, the statutory auditors of ISAL (having a single vote) and an independent public

(e) An option for Alusuisse to sell and transfer shares of ISAL to one or more new shareholders having in the aggregate a share equal to the share of Alusuisse rather than being Minority Shareholders as contemplated by the provisions of Article 22 of the Master Agreement, but otherwise complying with such provisions and such further conditions as agreed between the Parties.

2.2 With respect to Section 2.1 hereof, it is the intention of the Parties that the price for Contract Power will be indexed by reference to a certain base so that the price will be escalated up or down in relation to such reference base, and also that the revised Power Contract will have an initial term of fifteen years.

2.3 The Parties will endeavour to reach a final agreement not later than by April 1, 1984.

2.4 Alusuisse will make feasibility studies relating to the erection of an on-site anode production plant and the expansion of the casthouse.

3. Temporary Arrangements

3.1 Adjustment of Power Price

For the period of negotiations according to Section 2 of this Agreement and as long as this Agreement is in force, the following provisions shall apply with respect to the price payable by ISAL to Landsvirkjun for Contract Power:

3.1.1 Upon the signing of this Agreement, ISAL shall pay retroactively from July 1, 1983 to Lands-

accountant as chairman of such panel to recalculate the Consolidated Tax liabilities of ISAL in respect of the year 1980 and the years 1976 through 1979, if and as applicable, in conformity with such opinions. The chairman shall be jointly appointed by the Parties and the panel shall operate on the same basis as the other two panels referred to under Sections 1.1 and 1.2 hereof (see Section 1.5 hereof). The panel has to complete its task within three months after the date of its constitution. The results of the panel's recalculation shall be final and binding upon the Parties.

- 1.7 Each Party shall bear its own costs and expenses in connection with the three panels and the costs and expenses of the panel members appointed by that Party. The costs and expenses relating to the Chairman of each panel and other joint costs and expenses in connection with the panels shall be shared equally by the Parties.

- 1.8 Upon signature of this Agreement, the arbitration proceedings between the Parties which have been initiated before the SID Centre shall be immediately suspended until further notice as they stand at that point, and the Parties shall be free to withdraw for the time being any action taken in the proceedings (such as the nomination of arbitrators) prior to that point. Upon completion of the proceedings of both of the panels referred to in Sections 1.1 and 1.2 hereof and of the recalculation referred to in Section 1.6 hereof, such arbitration proceedings shall be permanently cancelled. If for any reason any one of the panels shall fail to produce an opinion as contemplated in this Agreement, and the Parties are unable to agree on means to remedy such failure, the arbitration proceedings shall be immediately re-

commenced as from the point of suspension and withdrawal of action. It is understood in this connection that if any member of the three panels becomes indisposed, a new member shall be appointed in his place in the same manner as he was, and an adequate extension of proceedings will be granted by decision of the Parties in order to permit such new member to be introduced to the state of the case.

2. Future Operations of ISAL

2.1 The Parties hereby agree to take up immediate negotiations on the review of various elements and terms of their contractual relationship, covering but not limited to the following main subjects:

- (a) The price for Contract Power under, and other terms of the Power Contract, taking into consideration the power costs of the aluminium industry in Europe and America as well as the competitive position of aluminium production in Iceland.
- (b) The provisions of the Master Agreement relating to the determination of the Consolidated Tax of ISAL in order to make them clearer and more adaptable to an inflationary world economy and to further the avoidance of disputes in the future to the detriment of good relations between the Parties.
- (c) An expansion of the Smelter in two stages, in the near and medium term.
- (d) An option for the Government to become a shareholder in ISAL.

virksjun, in addition to the escalated Contract Price of 6.475 mills per kWh applicable on September 6, 1983 under Article 14 of the Power Contract, a surcharge of 1.025 United States mills per kWh of energy supplied, yielding a total price of 7.5 United States mills per kWh.

3.1.2 On the date of signature of this Agreement, the said surcharge shall be increased by 2.0 United States mills per kWh of energy supplied, bringing the price payable by ISAL to Landsvirksjun to a total of 9.5 United States mills per kWh as from that date.

3.1.3 A further additional surcharge of 0.5 United States mills per kWh of energy supplied, bringing the price to a total of 10 United States mills per kWh, shall be payable by ISAL to Landsvirksjun when and as long as the daily averaged postings at the LME for primary aluminium, minimum purity 99.5 percent, three months delivery, as published by the Metal Bulletin, and converted from Pounds Sterling into United States Dollars at the respective average posting day selling rate of exchange published by the Financial Times (on its page Currencies, Money and Capital Markets, table "The Dollar Spot and Forward") reach or exceed on twenty consecutive posting days 78.0 United States cents per pound (2204.62 pounds = 1 metric ton). This additional surcharge shall be payable from the first day after such twenty consecutive posting days and shall cease to be payable from the first day after twenty consecutive posting days on which the daily averaged postings at the LME, as defined hereunder, have been below 78.0 United States cents per pound.

3.1.4 The surcharges payable pursuant to Sections 3.1.1, 3.1.2 and 3.1.3 hereof and the total price per kWh yielded by the provisions thereof shall not be affected by any upward or downward changes in the escalated Contract Price determined according to Article 14 of the Power Contract, unless such escalated Contract Price should become higher than the price arrived at pursuant to this Agreement. In that event, such higher escalated Contract Price shall apply.

3.2 Expansion of the Smelter

The Parties hereby confirm their mutual interest for expanding the Smelter at the earliest feasible time by a rated capacity of 80 megawatts, corresponding to an output capacity of approximately 40,000 mtpy (hereinafter referred to as the "First Expansion" or the "Smelter - Fourth Enlargement"), and to have this followed at a later date by a further expansion of equal magnitude, by a rated capacity of a further 80 megawatts, corresponding to an output capacity of approximately 40,000 mtpy (hereinafter referred to as the "Second Expansion" or the "Smelter - Fifth Enlargement"). The Government is willing to enlist the support of Landsvirkjun for providing a sufficient supply of power for such expansions and to seek all necessary authorizations for enabling ISAL to construct and operate the expansions.

The Parties agree to take up immediately the requisite negotiation of contracts for establishing the terms and conditions governing the supply of power and other matters relating to the First Expansion. Except as otherwise agreed, such contracts shall be made in the form of an amendment to the Master Agreement under Article 51 thereof and to the Power Con-

tract under Article 28 thereof. The contracts must be satisfactory both to the Government and Alusuisse, as well as to Landsvirkjun and ISAL. In particular, the terms and conditions for the supply of power must be such as to secure a satisfactory revenue to Landsvirkjun and to ISAL throughout the term of the contracts.

The Parties will seek to complete the said negotiation before April 1, 1984 as contemplated by Section 2.3 of this Agreement.

3.3 Sale and/or Transfer of Shares in ISAL

To facilitate the expansion of ISAL, the Government hereby agrees to grant Alusuisse the right to take the following measures, subject to the approval of the Althing:

- (a) To transfer its shares held in ISAL in whole or in part to one or more subsidiaries which are owned and continue to be owned (directly or through other wholly-owned subsidiaries) 100 percent by Alusuisse.
- (b) To sell and transfer up to 50 percent of its shareholding in ISAL (including shares acquired by its subsidiaries pursuant to subparagraph (a) above) to one or more unrelated third parties.

The transfer of shares to subsidiaries of Alusuisse pursuant to subparagraph (a) above shall not in any way affect the obligations of Alusuisse towards ISAL, Landsvirkjun or the Government under the Master Agreement or Scheduled Documents or its position as a responsible Party thereunder. At the same time,

each subsidiary shall become bound by the Master Agreement and Scheduled Documents by virtue of the transfer, and shall expressly confirm this by executing and delivering to the Government a written instrument, in form satisfactory to the Government, of acceptance of the Master Agreement and Scheduled Documents and the terms and conditions thereof.

The transfer of shares to third parties pursuant to subparagraph (b) above shall be subject to the consent of the Government in each case and shall otherwise be subject to the rules relating to Minority Shareholders under Article 22 of the Master Agreement in all applicable respects. In particular, the third party shareholder shall become fully bound by the Master Agreement and Scheduled Documents (as amended) and shall assume obligations thereunder similar to those of Alusuisse, without detracting in any way from the obligations of Alusuisse thereunder, unless otherwise agreed by the Government.

4. General

4.1 Status of the Agreement

This Agreement relates to the interpretation, application and effect of the Master Agreement and the Scheduled Documents and has the main purpose of paving a way for a renegotiation in part of such Agreements.

Whereas the provisions of Sections 1 (as specifically stipulated under Section 1.3 hereof, but subject to Section 1.8 hereof), 4.1 and 4.2 hereof shall remain and continue in full force and effect irrespective of the expiration of this Agreement,

the arrangements provided for in this Agreement are otherwise temporary only. They are not intended to change any provisions of the Master Agreement and Scheduled Documents beyond the term of this Agreement. Such provisions shall not be otherwise changed or effected and remain in full force and effect, and shall be reinstated, insofar as they have been changed by this Agreement, in the event this Agreement will be terminated in accordance with Section 4.4 hereof.

Terms defined in the Master Agreement and Scheduled Documents have the same meaning when used herein.

4.2 Submission to the Althing

The Government will prepare a Law Bill relating to the provisions of Section 3.3 hereof whereby the Althing will be asked to approve an amendment of the Master Agreement so as to give effect to these provisions. Such Law Bill will be submitted when the Althing convenes in regular session in October of 1983, so that the approval of the Althing can be sought while the final agreement pursuant to Section 2.3 hereof is being negotiated. If approval is obtained, the provisions of Section 3.3 hereof (in the form of an amendment to the Master Agreement) will remain as a permanent part of the Master Agreement unless otherwise agreed.

However, such amendment will not become finally effective until a final agreement as contemplated under Section 2 hereof has been reached between the Parties, so that if and when this Agreement should be terminated pursuant to Section 4.4 hereof, any action taken on the basis of said amendment be revoked and the prior state of affairs re-established.

4.3 Effectiveness

This Agreement shall become effective upon its signature by the Parties and shall, subject to the provisions of Section 4.1 hereof, remain in force and effect until its termination according to Section 4.4 hereof.

4.4 Termination

This Agreement shall be terminated

- on the Effective Date of the Amendments to the Master Agreement and the Scheduled Documents contemplated by this Agreement, or
- by either Party giving three months' notice at any time after the expiry of nine calendar months from the date of signature of this Agreement in the event that during such period the Parties do not reach a mutually satisfactory agreement and after prior consultations are unable to agree upon an extension of the term of this Agreement.

IN WITNESS WHEREOF, this Agreement has been signed, as of the date first above written, on behalf of the Government and Alusuisse, who have secured the approvals of Landsvirkjun and ISAL respectively to the provisions of this Agreement affecting such parties.

GOVERNMENT OF ICELAND

By Sverrir Hermannsson

SWISS ALUMINIUM LTD.

By Paul H. Müller

By Dietrich Ernst